

MALI ISTRANIN

Saone

Smrklo se nebesko čelo. Zaprošao prvi snijeg. Ta i vrijeme mu je. Prošao Božić, prošla i Nova godina a bez snijega.

Mala Branka leti po dvorištu za pahuljicama, a one joj izmiču kao sreća siromašku. Ožarila joj se lišca rumenilom. Sve veće i gušće pahuljice leprše zrakom. Zabijelila se krajina. Moje čedo sjeti se ujedared pa mi veli: »Skinu mi, tatice, saone s tavana pa me vozaj!« Dok sam je sanjkao dvorištem sjetih se davnog događaja moje mladosti.

Išao sam u četvrti razred. U jeseni sam odučio da ću štediti dobiveni novac i na zimu kupiti saone, ali je već došla i zima a ja još nisam imao čosta novaca. Kad je doznao otac zašto štedim obeća da će mi ih on kupiti dobijem li na polugodište odličan red. Poveselio sam se. Za odliku sam bio siguran.

Zapao je prvi snijeg. Nastalo je veselje za djecu. Moji su drugovi prekrili brdo kao mravi pa jure niz brdo. Trese se brdo od njihove cike i smijeha. Promatrao sam ih zavidno. Zvali su i mene da se kojiput povezem s njima, ali sam ponosno odbio. Ne trebam milosti. Imaću uskoro vlastite saone, pa ću se sanjkati cio dan. No prvo se polugodište polagano primiče. Nikako da ga dočekam. Tada mi sine zgodna misao. Daću narediti majstoru saone a dok ih dogotovi biće već i polugodište. Otac se neće protiviti da ih plati. Kako sam mislio tako sam i učinio. Odem do majstora, pogodim se s njime i dadem mu u i me kapare svu svoju uštedu. Zamolio sam ga da ih ne donosi u kuću; doći ću sam po njih. Gmižu dani. Ne mogu da dočekam polugodište a saone su već gotove. Majstor poručuje da dodem po njih, a ja nemam novaca. Povjerio bih se majci. Znam pomogla bi mi ali me nekako stid. Ne znam ni sam što ću.

Jedno popodne sjedio sam kod stola i učio. Otac se s majom razgovarao u kuhinji. Čujem kako neko kuca na kuhinjska vrata i ulazi k njima. Prepoznajem majstorov glas. Protrnem. Srce mi počne naglo lupati a krv mi navre u glavu. Prišuljam se vratima da čujem.

»Gospodine, donio sam naručene saone!« veli majstor.

»Kakove saone? Ko ih je naručio?« čude se otac i majka.

»Vaš sin« produžuje majstor »dac je i kaparu za njih«.

»Nosite vi samo te saone kući pa neka vam budu i one i kapara« dovršava otac a majstor ode mumljajući.

»Što će sada biti?« pitam se. Bojim se oca. Najvolio bih pobjeći, ali na sobi su samo jedna vrata, a ta vode u kuhinju. Tamo je otac. Moram ostati i čekati. Uto ulazi otac u sobu. Zadubem se u knjigu kao da učim a on mi veli: »Gle ti njega! Naručuje bez mojega znanja saone a na račun odlike, koju još nije dobio. Za kaznu ostaćeš bez njih i bez kapare, koju si dao«.

Oh, kako sam u taj čas mrzio saone. Sjetio sam se koliko ću morati pretrpjeti rugalica od mojih drugova kojima sam toliko pripovijedao o novim saonama.

Davno, davno je to bilo. Mnogo je godina prohujalo od onda. Oca i majku obasule sjedine, na majstorovu grobu već se naherio truo krstić a ja imam dijete veliko kako sam ja onda bio malen, ali svake godine kad zapraminja prvi snijeg i kad djeca veselo izvlače saone, sjetim se tog događaja svoje mladosti.

Kuma lija, baba Mila i njezini psi

Od teškog se bola svija
naša stara kuma lija.

Vrti očim', zube kesī,
nešto joj se grdno desi;

i sve laje, plače, vije,
kao da je netko bije.

— Šta je, šta je, draga prijjo!
S čega cviliš, kumo lijo?

Što ti se to zbilu danas,
pa se srdiš tako na nas?...

Ruga joj se Zeljov kruto,
gledajué je mrko, ljuto.

— Našao ju ukraj plota,
gdje ju kleta bolja smota.

-- Bijah gladna, vrnu lija,
a baba mi Mila prija,

pa mi mrvu hrane dala,
al' u hrani do sto zalā.

Zaboli me tu, u drobu,
evo sam ti blizu grobu...

Ah, da mi je naći lijeka,
barem žlicu ulja, mlijeka!...

— Kakva ulja! Kakva mlijeka!
Ja ću tebi spremīt lijeka!

Čeko sam te, Zeljov reče,
al' mi sada ne uteče.

— Vau! vau!... — snažno lanu.
Na glas njegov paščad banu.

Od nesretne kume lije,
tren — pa kože bilo nije.

Raznijeli je psi ko pile,
— na veselje babe Mile.

Krsto Mihetić

Čin, čin

U posljednje vrijeme često se i mnogo cuje o Kinezima, koji se zaratiše s Japancima ili bolje rečeno o mirnim Kinezima na koje udaraše bahati Japanci.

Hajde dakle da te daleke ljude malo bolje upoznamo.

Kinezi su najuljudniji narod na svijetu. Kad bi čovjek htio opisati sve načine kojima oni pokazuju svoju udvornost i uslužnost morao bi napisati debele knjižurine. Svakako je najzanimljivije kako se oni pozdravljaju, a napose stari Kinezi, jer mladarija je i tamo mnoge stare narodne običaje zabacila.

Kada se sastanu dva stara znanca, nakon duljeg izbivanja, ponajprije će se obojica baciti na koljena, skinuti će kape i početi će se njihati gornjim tijelom; naprijed i natrag, dodirujući se čelom zemlje po više puta govoreći: »Čin! Čin!« što znači: »Zdravo! Zdravo! Zatim se svaki od njih počese za uhom i isplazi jezik što više može. Čim je tko više isplazio jezik tim je veću čast iskazao svom prijatelju.

Iza toga počinje razgovor, koji je upravo pretjerana udvornost. Svatko pokušava da što više uzdigne i polaska svom prijatelju, a sebe i svoju obitelj da čim više ponizi i omalovaži. Ima li da kaže o nečem svoj sud, ne će nikada propustiti, a da ne završi riječima: »to je moje skromno mišljenje«.

O ocu govori uvijek s poštovanjem i nazivlje ga »moj časni gospodar«, a majku »kućom koja bi morala mnogo godina poživjeti«, dočim sebe nazivlje, osobito u razgovoru sa starijima, »nepametnim mladim bratom«. Svoju kuću, pa ma bila ona kraljevskom palačom, pred prijateljem naziva »starom i ruševnom potleušicom«, svog sina »kukcem«, a ženu »starom bakom«.

Kad ulazi u kuću prijateljevu najavljuje se ovako:

»Presretan i preodan prijatelj Vašega božanskoga gospodstva i neumorni sljedbenik Vaših nauka. usuduje se najaviti Vam svoj nevrijedni pohod, da Vam se može duboko, do zemlje, pokloniti.«

To je, kako vidite, vrhunac udvornosti. No sada dolazi ono najljepše. Razgovor teče ovako:

Gost: »Kako živi moj slavni i znameniti prijatelj!«

Domaćina: »Moja nevrijedna malenkost ne živi baš loše!«

Gost: »Na lijepome mjestu leži ova Vaša veličanstvena palača.«

Domaćina: Zaista, ova moja ruševna pasja kućica, na nezgodnom je mjestu.

Gost: Je li mnogobrojna Vaša plemenita obitelj?

Domaćina: Imadem samo pet spomena nevrijednih kukaca.

Gost: Kako zdravlje Vaše mnogopoštovane i visoko cijenjene gospode?

Domaćin: Moja stara puknut će od zdravlja.

Tako se otprilike razvija razgovor među dvam prijateljima. Uostalom mnogo bi lijepih odlika ove skromnosti i udvornosti mogli i mi da od njih naučimo. Dakako ne sve, jer očuvaj nas Bože ovolikih šupljih fraza!

Brodolomci

Beskrajnim oceanom plovio je bark »Adam«. Krcat teretom vraćao se iz Indije u domovinu. Prošlo je nekoliko lijepih dana, ali jedne večeri nebo se naoblačilo, more se uzburka a »Adam« se nagnu na bok i zajedri punim jedrima. Ujutru pojača vjetar: spremala se oluja. Kapetan naredi da se smotaju sva jedra. Velika sila vjetra zahvati brod i polomi mu prednji jarbol. Mornari pobacaju u more neke grede i komad polomljenog jarbola. Kapetanov glas jedva se čuo radi buke vjetra i zvižduka konopa. Silni valovi prelijevali se preko palube i nosili sve. Ogroman val prelomi kormilo, a čas zatim opet i drugi jarbol. Najednom neki mornar zaviče: »Hridi, klisure!« »Adamu« više nije bilo spasa; radi polomljenog kormila brodom se nije moglo upravljati i »Adam« naleti na hridi. Na desnoj strani broda otvori se rupa i more poče svom silom da ulazi u brod. Kapetan izda zapovijed da se spuste čamci u more. Nekoliko mornara ukrci se s nešto hrane, ali val ih zahvati i potopi. Drugi čamac bio je bolje sreće, u njega se ukrcaju ostali s kapetanom. Valovi i vjetar gonili ih po pučini po kojoj su lutali dva dana. Treći dan opaze kopno i zaveslaju bolje, ali kad dodoše bliže vide da su kao zid visoke pećine oko kojih se more pjenilo. Čamac naleti velikom brzinom i razbije se o hridi, ali oni na vrijeme iskočiše iz njega i tako se spase. Popnu se gore i tako gladni, iznemogli i mokri krenu u unutrašnjost tog kraja, ne bi li se namjerili na kakvo mjesto i ljude. Već su bili dosta odmakli od obale, kad li ih iznenada opkoli oko dvadeset divljaka ljudoždera, koji ih uhvate i pvedu sobom u svoj logor i privežu svakoga o jedno drvo. Odmah zakolju dva mornara, ispeku ih i izjedu, a ostalim mornarima dadoše jesti zmija i skakavaca. Jadni mornari na smrt gladni pojedoh i to. Sutrašnji dan osvanu lijep. Sunce zasja, a more se umiri. Divljaci izjedu opet dva bijelca, a nato odu u lov te se ne vratiše dva dana. Preko noći ostali divljaci pozaspali, a kapetan nekako uspje te odveže ponajprije sebe, a zatim i svoja dva druga. Pobjegnu. Cijelu su noć lutali šumom, dok zorom ne dospješe na morsku obalu. Gledali su po obzorju ne bi li ugledali kakav brod, ali nije bilo ništa do podrtina »Adama«, koje su plivale uz kraj. Oko podne ugledaju na pučini nekakav brod. Svuku ostatke odijela i stanu mahati u pomoć. S broda ih opaze i brod stane te pošalje po njih čamac i ukrci ih. Tu se brodolomci okrijepe i obuku. I taj je brod plovio iz Indije za Grčku. Brodolomci se iskrcaju u Grčkoj, te s drugim brodom krenu put domovine.

Ovo je istinit događaj. Brod »Adam« bio je iz Kućišta na Pelješcu. Vraćao se iz Indije u domovinu, ali se razbio na istočnoj obali Afrike oko Somalije. Dediol Miho, uč. IV. raz. građ. škole u Korčuli.

Mačak i ptičice

(Ezopova basna)

Nekog lijepog dana dotjero se lukavi mačak u pravog ljekara i došao u posjete nekim malim ptičicama, koje su sretne živile u zlatnu kavezu.

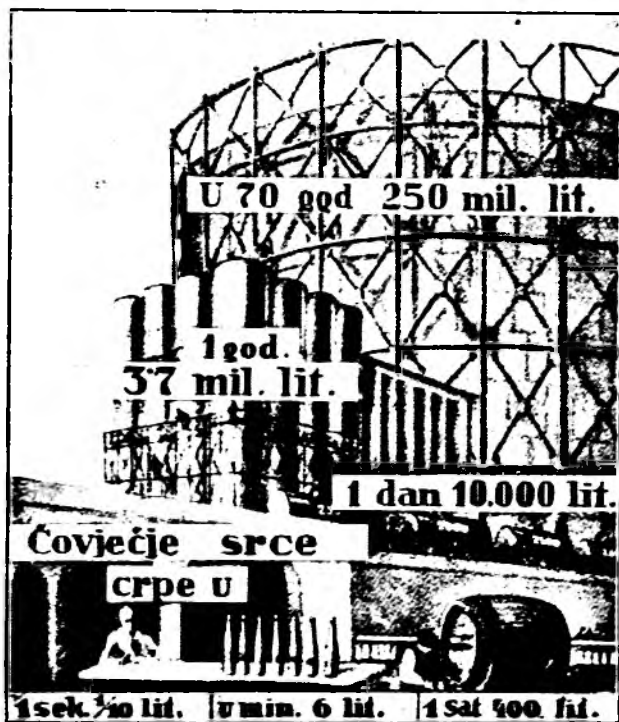
— Dobro jutro — reče im — čuo sam od nekog prijatelja da u Vašoj porodici imade bolesnika, što me je vrlo zaboljelo te se požurih da im pomognem.

— Ne, hvala Vam, zapjevaše sve ptičice složno, nema kod nas bolesnika. Mi smo sve zdrave, i bit ćemo sve zdrave i vesele, dok su naša vrata zatvorena, a Vi, dragi doktore, izvan njih.

Barba Rike

Čovječje srce

Kad koga nešto zaboli, liječnik ga najprije primi za ruku, da mu opipa bilo. Što će osjetiti na bilu? Osjetit će kako bolesniku kuca srce, da li prebrzo, nepravilno ili sredeno i odmjereno i po tom će kucanju prosuditi stanje bolesnikovo.

Što je zapravo srce, ta mala, naoko tako neznatna stvarca, sakrivena u čvrstim čovjekovim grudima?

Ono je neumorni jedan motor, pokretač života čovjekova, jedna mala ustrajna sisaljka, koja se neprestano samo stišće i raširuje, usisava krv, koja joj prilazi iz svih dijelova tijela, pročišćuje ju i ponovno je ištreava po svim žilama, u svaki pa i najudaljeniji kutić čovječjega tijela.

Nema na svijetu stroja, koji bi mogao 70 i 80, ponekad čak i 100 godina, bez prekida, bez čišćenja i mazanja, bez popravaka ili nadomještanja ma i najneznatnijih dijelova, tako savršeno raditi kao što radi naše srce. Ono je dakle najsavršeniji motor na svijetu.

Znate li, koliko puta kuca ono u jednom danu? Sto hiljada puta. U jednoj godini 40 milijuna puta, a za 70 godina čak tri milijarde puta.

Svakiput kad kuca, ono štrene iz sebe $\frac{1}{10}$ litre pročišćene krvi; to znači u jednoj minuti 6 litara, u jednom satu preko 300 litara, u jednom danu 8000 litara, a u jednoj godini 4 milijuna litara.

A da li se ikada srce odmara? Neupućeni kazao bi da ono nikad ne počiva, no tome nije tako. Između dvaju kucanja ono se odmara $\frac{1}{6}$ sekunde. To izgleda vrlo malo, a ipak znači da je srce kod čovjeka, koji je živio 60 godina, mirovalo ravnih 10 godina.

Čovječje srce ne kuca uvijek jednakomjerno. Kad čovjek mirno leži kuca 65 puta u minuti, čim se dignu i sjedne, kucanje se ubrza i kuca do 70 puta, stane li na noge udarat će 75 puta, kod hodanja 80 puta, a kod teškog rada čak 90 do 100 puta, pa i više. To što mi zovemo kucanjem zapravo i nije kucanje, nego usisavanje i ištrcavanje krvi. Srce se raširi poput gumene loptice i usiše u sebe krv, zatim se stisne i ištrene usisanu krv, pročišćenu i zdravu.

Bol

I.

Što je, vjetro? kuda
tako hitaš hrlo?
Što zavijaš, ko da
sve ti je pomrlo?

»Žurim k tebi, brate,
gdje vlada sloboda,
pozdrave ti nosim
istarskoga roda
Zavijanje moje
strašno ti se čini,
to su, brate dragi,
uzdisaji njini.«

II.

Što je tebi, more, —
Čemu mrštiš lice,
što se bacaš o hrid
tako nemilice?

»Teška bol me trga,
jer u Istri eno
na obali mojoj
mnogo braće naše
ispod Učke gore
vrh Kvarnera plava,
za slobodom čezne,
i od zla skapava.

Te kapi, što vidiš,
gdje pršte o stijene,
njihove su suze
u zlu prolivene. —
Pa zbog jada njihovih
ja sad mrštim lice
o hridi se bacam
tako nemilice;
i smirit se ne će
moja bijesna voda,
dokle Istri tužnoj
ne svane sloboda.« —

Bran. V. Marić

Ptica malog Šandora

Tužan je bio mali Šandor, tako tužan da su mu suze tekle niz obraze. U cijeloj šumi nije bilo nikoga da ga utješi. A zar bi njega ko i mogao utješiti? On je imao tako lijepu pticu pjevicu, koja bi mu nazvala »Dobro jutro« i »Dobar večer« a sad je odletjela iz krletke. Sluškinja kad je unijela hranu ptici u krletku, zaboravila je zatvoriti vratašca i ptica izleti. Željna je bila slobode. A toga je dana sunce sjalo na nebu. Rosne kapi na drveću šume izgledale su u njegovu sjaju dijamanti. A poviše tog drveća plavilo se nebo. Sunce, šuma, rosna i osunčana, i plavo, vedro nebo! Pa kako da mala ptica ne izleti željna da se poijulja na grani, da se divi nebu i suncu i da pije svježe rosne kapi s grana. Da je mali Šandor stanovao u gradu ona bi možda i ostala. Ne bi ju privukla ljepota prirode! Ali roditelji su malog Šandora stanovali baš blizu šume i ptica nije mogla odoljeti velikoj napaсти da malo slobodno u toj šumi leti i nauži je se njenih ljepota. Mali Šandor sve to nije mogao da razumije. »Ona je bila zatvorena« — govorio je on sam sebi — »ali ja sam ju tako mazio, tako čuvao i pazio, bio sam njezin dobri drug«. »Zašto me je ona ostavila?« I niz njegovo su lice tekle suze.

Neke ptice koje su se ljuljale na obližnjem drvu čule su ga i razgovarale su se među sobom o jadima uplakanog dječaka.

— Što je on mislio da će mu ptica ostati u krleci? Glupan jedan najgluplji.

— Ipak, on je dobar i pametan dječak, oglasi se druga ptica. Samo on je mali i ne može sve da shvati.

— A, što?! Svi su ljudi sebični! Od malih nogu! reče treća ptica. Htjeli bi da nas drže zatvorene u krletkama kao neki ukras, kao neki dio pokućstva.

Medutim su suze dječakove padale na jedan uveli cvijet što je ležao kraj malog Šandora. Šandor je naime sjedio pod jednim drvom i niz njegovo lice okrenuto u stranu padale su suze na taj cvijet. To je bio najmiliji cvijet ptice koja je bila kraljica sviju ptica u toj šumi. Kraljica ptica zakitila bi se obično tim cvijetom. Sigurno je tuda le-

tjela i cvijet joj je ispaao iz perja. Kako su suze osvježile cvijet on se počeo vraćati životu. Kad je cvijet sasvim oživio, čuo je dječakov plač i dobro ga razumio.

— Tvoje su mi suze, dobri dječaće, život vratile. Zbog toga hoću da ti pomognem.

— Kako ćeš mi ti pomoći? začudi se dječak.

— Ja sam najmiliji cvijet kraljice pticâ ove šume i mogu ti pružiti pomoć. Na moju molbu kraljica će ptica dati uloviti tvoju pticu i opet ćeš ju umati u svojoj krletci.

— Oh, kako sam ti zahvalan. Kad ćemo poći kraljici ptica? Gdje se ona nalazi?

— Ona će doći sigurno amo, da mene traži, reče cvjet. Ja sam posljednji cvijet ove jeseni, cvijet one vrste koja joj je tako draga i potražit će me.

I zbilja ukaže se jedna velika lijepa ptica. Na glavi je imala krunu od zlatnog perja a na ledima crveni plašt složen od finog, mekog perja. Čim je vidjela cvjet htjela je da se spusti i da ga uzme, ali kad vidi kraj njega dječaka malo se zaustavi. Pogleda ima li u ruci nož ili koji drugi ubitačan predmet. Kad vidi da je dječak praznoruk, spusti se k cvijetu. Praznoruka dječaka nije se bojala.

— Kraljice! uskliknu cvijet. Ovaj mi je dječak vratio život i zato mu pomoz!

— Hoću! Ja ću mu se odužiti!

— Ptica mu je pobjegla iz otvorene krletke i molim te daj ju uloviti i vratiti ovom dječaku, koji za njom tuguje.

— Ona će mu se sama vratiti, reče odlučno kraljica.

— Zar, zbilja? pljesne Šandor veselo rukama.

— Vidim na tebi da si dobar dječak, reče kraljica, ptica će ti se vratiti. Samo nemoj ju više zatvoriti u krletku. Ona će ti dolaziti uvijek kad ogladni i tad ćeš ju ponovo moći i maziti i milovati. Osim toga doći će ti i ujutro da ti nazove »Dobro jutro« i uvečer, da ti rekne »Dobar večer«. Budi spokojan. Ja ću ti je poslati već sutra ujutro, samo mi obećaj da ju nećeš zatvoriti.

— Obećajem ti.

— Sutra će ti kukkati na prozoru. A sada, zbogom reče ptica i zakitiv se cvijetom odleti.

— Zdravo, dječaće! mahao mu je cvijet iz zraka.

— Zbogom! mahao je Šandor ptici i njenom cvijetu.

Mali Šandor nije cijelu noć od radosti spavao. Neprestano je mislio kako će ujutro ugledati svoju dragu ptičicu. Kad je ujutro odbilo sedam sati na zidnom satu u Šandorovoj sobi začuje Šandor: kuc, kuc na prozoru i vidi svoju ljubav. Rekla mu je »dobro jutro« a on ju je uzeo i milovao. Nije ju više zatvorio u krletku. A ptica bi dolazila k njemu ujutro, u podne i uveče!

J. Korner

Sretno dijete

Tiha večer širi svoja meka krila
Kraj koljevke sjedi mlada majka mila
Kô andeo pravi nad sinčićem bdije
— Majko... mali tepa — majka mu se smije:
Spavaj, dušo, pjeva, ninaj moje janje,
Moje sunce zlatno, moje milovanje!
Spokoji se čedo, sancu su mu laki
Kô cjelovi majke i čarni i slatki,
A kad zora rana rumena zarudi
To ga opet majka nasmijana budi!

Rikard Katalinić Jeretov

Kako je vrabac dospio u Ameriku?

Sve do godine 1850. vrabac je u Americi bio sasvim nepoznata životinja. Te je godine po prvi puta bilo doneseno 8 pari vrabaca u Brooklyn Institut. Na tamošnjem su se drveću naima bile pojavile ne-kakve gusjenice, koje su nemilosrdno uništavale sve biljke. Kako je američkim učenjacima bilo poznato da u Evropi živi veliki jedan proždrljivac, vrabac, poslali su jednog čovjeka neka bi donio nekoliko pari i on je prvi donio spomenutih 16 vrabaca. No jer ljudi nijesu znali s njima postupati vrapci su ubrzo uginuli. Godine 1852. dovezli su ih mnogo veću količinu iz Engleske, pa su ih u proljeće 1853. godine pustili na groblju u Greenwoodu, neka se gnijezde. Uspjeh nije izostao, jer su se vrapci stali množiti velikom brzinom tako da ih je već 1875. godine grad Hamilton bio pun, pa izvještaj ureda za narodno gospodarstvo od te godine kaže, da su vrapci postali prava pošast za usjeve.

U Filadelfiju su se vrapci doselili nešto kasnije. I tamo je oko godine 1869. neka vrst gusjenice uništila neizmjerne komplekse šuma. Grad je stoga poslao u Englesku nekog Johna Bradleya iz Germantowna i taj je donio ništa manje nego 1000 pari vrabaca. Gusjenica je uskora nestalo, ali su vrapci ostali i danas ih imade u Americi na milijune i milijune.

Majmun Klok, mali Jožić i njihove vragolije

Da je netko prije dvije godine rekao majmumu Kloku, koji se tada još u zagrebačkom zoološkom vrtu kreveljio iz kaveza djeci, koja su ga dražila, da će za tako kratko vrijeme proputovati tri četvrtine zemaljske kugle, bio bi mu se jamačno tako glasno nasmijao, da bi se cijeli kavez tresao.

A što bi istom Jožić kazao, da mu je netko prorekao, da će postati igrom slučaja, ovako strašan pustolov. Jer, kažite, nije li ovo vrhunac pustolovina letjeti u balonu, ploviti u utrobi morskog kita, kliznuti na raketi u svemir i ljósnuti čak negdje na dalekom sjeveru u vječni snijeg i led.

Ili što da kažemo na ovu posljedaju jurnjavu oceanom? Ali zaista, moramo priznati, tu mora da je prst Božji. Jer kako bi inače iz tolikih opasnosti iznijeli žvu glavu?

Čujmo međutim što im se dalje dogodilo, kadno ih je ono strašna vijavica, pravi tajfun, izbacila na američku obalu u meksičkom zaljevu — —

»Jesu li ti sve kosti na mjestu!« bile su prve riječi Jožićeve upravljene Kloku.

Klok ne odgovori, nego zamahnu repom i opipa rebra, protegne se i dipne par puta u zrak.

»Aha! Već vidim, žilavo si ti majmunče, a sad na posao da nađemo štogod pod zub. Vraški sam ogladnio. Ne čuješ li, kako mi pjeva u želucu«, šalio se Jožić, sretan, što je iz ove strašne bure iznio živu glavu.

I oni podoše u šumu. Hodali su tako i verali se dosta dugo, dok se ne namjeriše na nekakvu ravnicu na kojoj se paslo čudo konja. Na sred ravni dizao se kup šatora, prema kojima se uputiše.

Najednom ih iz šatora opaziše. U tren oka izleti do dvadesetak crvenokožaca. Jer to bijaše njihovo naselje, i okruže ih. Klicali su i urlicali, silno se veseleći.

Klok i Jožić samo se ogledaše. Ta što li je spopalo ove Indijance, da toliko vrište?

»Ovi kao da su svi utekli iz stenjevačke ludnice«, dobaci Jožić Kloku, a Klok se samo zakrevelji i kimnu glavom.

Išli su tako stotinjak koraka dok se ne približiše šatorima. Sva sila djece iskoči pred njih klanjajući se i pružajući ruke prema Kloku, a zatim odgrnu platno i svečano ih uvedu pod šator vrhovnog indijanskog poglavice.

Klok se nije mogao dovoljno načuditi silnoj počasti, koju su mu odavali. A što je bilo? Indijanci štiju majmune kao božanska bića. Kad su ugledali Kloka silno su se poveselili, tvrdo uvjereni, da im njegov dolazak donosi sreću. Zato su ga s tolikim klicanjem i dočekali. A on upoznavši ubrzo u kom grmu leži zec, držao se tako važno, tako dostojanstveno, da je zaista izazivao poštovanje. — Da ste ga samo vidjeli onako ukočena, prasnuli bi na sav glas u smijeh. Ali — Indijanci su bili sretni.

Poglavica pod čiji ga šator uvedoše, skočio je sa svog ležaja i bacio se ničice, a naš ti mu Klok pristupi i praveći se važnim mudro ga potapša po plećima. — Hej, da vam je bilo vidjeti veselja.

Ali jednom jedinom ludorijom dva su si naša junaka sve pokvarila. Uzobjestili se. mangupi jedni, a mogli su tako dobro živjeti ko nikad prije. Jer ovi su ih crvenokošci služili i dvorili, donoseći im svega, a ma baš svega, što bi poželili.

Jednoga dana za vrijeme gozbe vrhovni poglavica, koji je vječno pušio iz ogromne dugačke lule izvadi lulu i pruži je Jožiću. A Jožić, nevaljalac, objestan u dobru, namigne Kloklu i reče mu:

»Gle, gle ti ovog starog brljavog Indijanca. Što još ne bi od mene htio. Valjda hoće da mu budem sluga, pa da mu lulu napunim. Ej, čekaj ti, starkelja moj, nabasat ću ja tebi lulu da ćeš upamtiti«, i uze lulu.

A Klok, obješenjak i on, vazda spreman na svaku psinu, privuče se k Jožiću i stade se kvevljiti. Jožić izvadi krišom iz žepa kesu s barutom i napuni njime lulu, a zatim metne odozgo nekoliko listića duhana, pa vrati lulu poglavici.

Poglavica se silno namrštio i uvrijedeno okrenuo glavu. I svi su ostali Indijanci stali mrmljati. A znate što je bilo. Poglavica je pružio Jožiću lulu, neka bi i on iz nje popušio dva-tri dima i time sklopio bratstvo s Indijancem. To je kod crvenokožaca običaj, pa kad si ti s kojim od njih popušio lulu, on ti je prijatelj i brat do groba. U vatru će za tebe i u vodu. A Jožić, koji u školi nije nikad htio čitati nikakve knjige, nikakve pripovijesti, nije toga znao. nego se je čak sa starim poglavicom htio zlobno poigrati. Pravo mu budi lijenčini! Ako hoćeš da nešto naučiš valja da uvijek čitaš!

Stari je Indijanac gundao okrenut ledima i srdito uvlačio dim. Kad li najednoe: puf! žeravica došla do baruta, barut se upalio i eksplozija je bila gotova. Lula je prsnula u sto komadića, a starom se poglavici upalila kosa i velika perjanica oko glave.

To je bio već vrhunac drzovitosti. Svi se Indijanci baciše na Jožića i na Kloka. Svezaše ih i dobrano ih izlemaše, a zatim ih bace na konje onako sapete, pa ih izvedoše daleko na jednu čistinu, gdje su pasli divlji bizoni. To je bila njihova strašna osveta.

Privezaše ih za repove bizonima, a zatim ih potjeraše.

Strahote, koje se ne daju opisati. Bizoni su jurili ko sve strijele i lupali njima ko šupljim bundevama, i dobrano im naravnaše kosti. Glave su im već bile nabijene sa svih strana, a na čelu im već izrasli pravi rogovi od oteklina i još malo pa bi im i glave bile popucale ko stare tikve, da im baš u zadnji čis ne stignu spas.

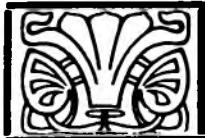
Pim! Pum! grune odjednom par hitaca.

Pim! Pum — pata — pum — pata — pum! praskalo je sa svih strana.

Jedan majstorski hitac nekakvog divljeg loveca na bivole pogodio je konopac kojim su naša dva junaka bila privezana bivolu za rep i konopac puče, a Klok i Jožić nadoše se na zemlji, istina isprebijani, ali živi i spašeni.

Indijanci se razbježali glavom bez obzira, bivoli pobjegoše preko brda i dolina, a naši se junaci nadoše među lovcima na bivole. Kako se provedoše i tko su bili ti lovci, čut ćemo drugi puta.

Knjiga od stakla

Poznato je, da se od stakla može već svašta izraditi, a u Americi su iz čvrstog i neslomljivog stakla već i kuće gradili. Ovih je dana jedna francuska tvornica stakla izdala čak i staklenu knjigu. Korice su iz čvrstoga, bojadisanog stakla, a na njima je natisnut naslov knjige i ime pisca. Listovi su neprozirni i bijeli, od elastičnog stakla, tako da se može lako listati. Slova su štampana crnim lakom. Sadržaj knjige je jedna vesela igra koju je napisao neki francuski spisatelj. Knjiga je štampana u 6000 primjeraka, a vrlo je skupa, jer stoji u našem novcu oko 1200.— dinara.

Ne igrajte se lûkom

U mjestu Vrapici u Českoj desila se ovih dana jednom djetetu velika nesreća. Neki dječak, igrao se lûkom i strijelicama. Videći nečijeg psa napne lûk, pa da će odapeti strijelicu, kad li u zao čas po sebe, naleti pred njega njegov mali, četirigodišnji brat. Dječak bijaše već odapeo, pa se strijelica velikom snagom zabola u oko njegovog malog brata, koji je tako ostao slijep.

Djeco, ne igrajte se lûkom. To je vrlo opasno dječje oružje.

Poziv omladinskim piscima i nakladnim knjižarama

Matica hrv. kazališnih dobrovoljaca voljna je, da svoj štampani repertoar dopuni svim dobrim glumama za djecu i glunama iz dječjeg života. U tu svrhu poziva ovime sve pisce, koji su što napisali (ali samo izvorno, ne prijevode) iz područja te literature, da ta svoja djela pošalju na ogled i ocjenu MHKD. Matica će po svojem stručnjačkom jury-u djela pregledati i ocijeniti, i koja budu odobrena, uvrstit će ih tada u svoj štampani repertoar. Takova djela uživat će autorska prava, a Matica će ih preporučivati za prikazivanje. Istim povodom poziva MHKD i sve nakladne knjižare, koje su štampale i izdale gore pomenute glume, da ih pošalju na ogled radi uvrštenja u repertoar. Na ovaj način bit će prikupljena sva djela iz područja omladinske literature, koja će se tad lakše moći pribavljati za prikazivanje. Dopisi neka se šalju na naslov: A. Freudenberg, Zagreb, Ilica 53.

Vilinsko kolo

U posljednjem smo broju našega lista najavili, da će ovaj lijepi dječji igrokaz uskoro u štampu. Sađa možemo već izvijestiti, da je knjižica doštampana i prva naklada od 1000 komada, koja je bila naručena prije štampanja, već razaslana. Skoro su sva sokolska društva u državi knjižicu već nabavila, pa će njihovi naraštajci uskoro igrokaz izvoditi na pozornici. Tako bi isto trebale učiniti i sve škole, koje običavaju na koncu šk. god. prirediti dječju zabavu.

Budući da dobivamo svakog dana po koju novu narudžbu mi smo ovih dana otisnuli još daljnjih 1000 komada. Tko ju želi nabaviti, neka se požuri.

Sadržaj je lijep i zanimljiv, jezik bujan, dikcija pjesnička. Vile: Učka mati, Dragonja, Mirna, Limka, Jadranka i Raša. okupile se na noćnome zboru u hladovini divne šume motovunske. Među njima zbor pritoka njihovih, živahnih i čavrljavih potočića. Učka mati na molbu dječice priča stare priče iz drevnih vremena, spominje stare slave i stare junake, svu bolnu ali junačku povijest roda našega u Istri, a starije ju vile upotpunjuju.

Nakon pričanja djeca zaigraju vilovito kolo pjevajući uz to lijepe istarske pučke popjevke, koje je uglazbio naš kompozitor tajnik zagrebačke muzičke akademije g. Ivan Matetić. U pola noć za najgušćeg mraka čuje se muklo otkucavanje sata na zvoniku. Ponoć. U kolo bane najednoć sa zapada strašna crna žena sablast, koja rastjera djetinje kolo, noseći svojim dahom zator i smrt.

Sad dolazi do temeljitog obračunavanja, koje se ovdje u par riječi ne da onako snažno iznijeti, kako je to u knjižici iznešeno.

Borba je mučna i teška i vile jedva da bi ođoljele. Ali u to sa istoka puca zora, pojavljuju se sestre vile Savka, Dravka, Vroka, Drinka i dr. a za njima zborovi malih junaka, dičnih sokolića.

Avet crna bježi na zapad, preko mora, odakle je i došla, a predstava završava veličanstvenom himnom, koju svi pjevaju.

To je sadržaj sažet u par riječi, no tko hoće da pravo uživa, valja da knjižicu u cijelosti pročita, da čuje što govore vile, što talijanski učitelj u školi, a što mu tvrdi i neslomivi mali Istrani odgovaraju i kako ga ispraćuju.

Zaista svaki naš pretplatnik valjalo bi da knjižicu, koja stoji samo 3.— dinara, odmah nabavi .

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeve ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.